

CHOPIN 2010

Trafik

Where Budapest is the star

Budapest Scene – 'Keys to the city' by Eszter Felvidék

In honour of the year of Chopin, the Polish Institute on Andrassy út makes its zebra crossing look like piano keys.

It's a living Freelance journalist and flyer distributor

Tamás Lévay

What do you do for a living?

I distribute advertisement flyers to mailboxes by bicycle as a day job. When they employed me, the 'boss' told me if I can stand it for two weeks then I can stand anything in life. That was five years ago. I write at night. This is my most authentic activity. Writing for me is like yoga. This way I can leave my physical shell, and fly... I write about music: the XXL music of the margin walkers, the outsiders, people of filth. Punk, hardcore and other aliens. Currently I write for *Magyar*

Hírlap, a not-very-moderately 'right-wing' (these terms are not valid in Hungary in the classic Western sense) daily on an irregular basis, and for *Nagyítás*, a very moderate literature/political weekly which unfortunately temporarily stalled its activities as of last week!

How did you get into this field?

I started writing at the age of 18, for a weekly in Vojvodina, Serbia for local native Hungarians. At that point there was much more freedom in the Hungarian press over there than here in the home-

land, where the media was run by orthodox commie jerks. Later, I worked for Hungarian music weeklies/monthly magazines with names I'm too ashamed to remember. And then in January of 1992 I published 1,100 copies of *Isten Malaca* ('God's Piggy'), a National-Anarchist fanzine specialising on topics no one dared cover.

Do you enjoy what you do?

Yeah, I 'enjoy' it. Well, it's not vital to live from, but it's vital to write. It's cool to inform people about what's really going on. Not

to sound like a jerk, but I do it for myself, to be sincere.

Your opinion on the state of journalism in Hungary?

The Hungarian journalist is a weird kind of animal. At least for someone who grew up on English/American journalism with its ethics and traditions. A typical Hungarian journalist is, I guess, someone who avoids being independent, and likes to be run by the interests of the owners of the papers he/she works for. Lack of any critical faculty is mandatory.

ESSZÉ

Le a kalappal!

200 éve született Fryderyk Chopin

Amikor a 20. század legeredetibb pianistája, Glenn Gould azt nyilatkozta Chopinről, hogy azért nem játssza, mert művei „tipikus zongoramuzsikák”, akaratlan ellenére is az egyik legmélyebb és legelismertebb kijelentést tette a francia-lengyel zseniről.

Igen, kétségtelen, hogy Chopin tipikus zongorazénét írt, és kizárólag azt. Ugyanakkor a legmeghökentőbb, hogy ezzel az egyetlen hangszerre írott, viszonylag csekély terjedelmű – két káprázatos szonátáját és nem egészen sikerült zongoraversenyeit leszámítva –, többnyire alig pár perces darabokból álló életművel bekerült a nagy, sőt a legnagyobb zeneszerzők nagyon is kis létszámú csoportjába. Ha teszünk egy gondolat kísérletet – mely a látszattal szemben nem csupán léha játék –, és feltesszük a kérdést, vajon hány igazán nagy zeneszerző élt a muzsika modern korában (ezt nem teljesen önkényesen, de itt és most nem kifejehető módon J. S. Bach fellépése, azaz nagyjából a 18. század eleje óta számítjuk), akkor mellbevágóan alacsony számot kapunk. Mert míg az irodalomban (nem is szólva a képzőművészetről) csak úgy hemzsegenek a roppant jelentőségű és állandóan aktuális, azaz újraértelmezhető alkotók, addig a zenében – noha ez, mint kissé hamisan tudjuk, nem ismer nemzeti határokat – három kéz elég felsorolásukhoz. Bach, Händel, Mozart, Haydn, Beethoven, Schubert, Wagner, Verdi és... és... Itt már akadozni kezdünk, és nehezen tudjuk eldönteni, vajon Schumannt vagy Brahmsot idevegyük-e, nem is szólva Mendelssohnról, netán Berliozról. A 20. században kissé talán világosabb a kép: Debussy, Bartók, Schönberg és Stravinsky – és talán Mahler – vitán felül áll. De Bruckner, Anton Webern vagy Alban Berg, netán Charles Ives vagy Puccini esetében már nehéz a döntés, Kurtág, Ligeti és Stockhausen meg még nagyon közel áll napjainkhoz, és mondjuk Cage egészen extrém eset. Azaz a legtoleránsabb válogatás során is alig jutunk túl a húszas számon. Hogy a dolog nem teljesen lapos versenyztetés, arról egy jeles zenetudós, Alfred Einstein eredetileg 1941-ben (itthon

1990-ben az Európánál) megjelent könyve tanúskodik, melynek már a címe is a középpontba viszi: *A zenei nagyság*. Einstein éppenséggel a 19. század nagy romantikus nemzedékének vezetőiről bizonyítja be (már amennyiben ez egyáltalán bizonyítható), hogy nem tartoznak a legnagyobbak közé, pusztán azért sem, mert szerinte a 19. század szinte összes jelese már eleve „gyanús”. Nála Mendelssohn, Weber, Schumann, Liszt, Berlioz nagyjából elbukik e téren, és Verdi (meg persze Wagner) mellett csak Chopin marad a Schubert halála utáni népszerű gárdából. Vagyis Chopin nagyon előkelő helyen áll. Ugyanakkor Einstein érvelése felettébb meggyőző, mert éppen a chopini művészet egyik legnyilvánvalóbb eleméből indul ki, a specializálódásból. „Chopinél nincs nagyobb spe-

cialista, világhírével nem tudta semmilyen más közegre bízni, csak a zongorára; de ez *világkép*, és van olyan átfogó, mint bármely más mestéré, és alig nélkülözhetnének akár egyet is művei közül – sem egy szonátát, sem egy táncot vagy nocturne-t, de egy etűdöt sem.” Utóbbi megállapítás nagyon fontos, hiszen a gyakorlat mutatja, hogy Chopin azon kevesek egyike, akiknek egész érvényes életműve állandóan műsoron van, leszámítva a zsenéket.

Feltehető persze a kérdés, hogy specializálódása ellenére (vagy mellett) akkor mégis mit tudott, miféle soha nem látottat hozott Chopin, ami ezt a rendkívüli rangot biztosítja a számára. A szakszerű választ persze csak a szigorú zenei elemzés adhatja meg, és akit mélyebben érdekel a kérdés, ne mulassza el fellapozni Charles Rosen *The Romantic Generation* (Harvard University Press, 1995) című alapvető könyvét, amelyben mintegy kétszáz oldalon át a legaprólékosabban taglalja Chopin zenei megoldásait. Ez csak a szakértőt érdekelheti. De Rosen summáját akkor is idézni kell: „Chopin mesteri tudása nemcsak a részletekben, hanem a nagyobb formák kontúráiban is megmutatkozik. Zenéjének lírai karaktere és drámai sokkhatása ugyanolyan mértékben elkötelezettje ennek a művészi készségnek. Ez a valódi ellentmondás Chopinnél: akkor jut el legeredetibb ötleteihez, amikor a leghagyományosabb technikát alkalmazza. Ez teszi őt nemzedéke legkonzervatívabb és egyben legeredetibb művészevé.”

Ellentmondások

Akkor hát növeljük az ellentétek számát. Ha igaz a Rosen-féle tétel, hogy Chopin hagyományos és radikális egyszerre, akkor azt is elmondhatjuk, hogy ő volt a legkevésbé romantikus művész a romantika mozgalmában. Szinte antiromantikus. Mert a romantika, már

korai, irodalmi szakaszában – mindenekelőtt Jénában és Berlinben – mozgalomná szerveződött, kissé megelőlegezve ezzel a későbbi avantgárd művészek csoportképző alapállását. Chopin azonban kívül állt minden mozgalmi hangulaton, ő volt – nem csak magánéletét tekintve – a legmagányosabb muzsikus ebben a periódusban. És noha a mozgalmárok – mindenekelőtt Schumann, Berlioz és Liszt, kisebb mértékben Mendelssohn – már elsö mintéit kitérő lelkesedéssel üdvözölték, Chopin meglehetősen elzárkózott tőlük. Mélyen jellemző, hogy Schumann korai nagy kritikáját maga Chopin igen szarkasztikus kommentárral fogadta, és levelében egy „bizonyos német úrról” beszélt, aki cikket írt róla, ráadásul megakadályozta, hogy az esszé franciául is megjelenjen. Pedig minden oka megle-

hetett volna a lelkesedésre. Schumann írásának – amely ráadásul nem is az érett mesterről, hanem egyik első releváns művéről, a Mozart-pa-rafrázisról szól – már a felütése is adoráló: „le a kalappal, uraim, íme egy zseni!” De Chopin, noha később amolyan félbaráti kapcsolatba került ezzel a „bizonyos némettel”, mindig is erős tartózkodással nyilatkozott Schumann művészetéről, és egy jelentős művet ugyan ajánlott neki, mégpedig az *F-dúr balladát*, de odáig már nem ment el, hogy – mint Schumann tette a *Karneválnban* – megrajzolja pályatársa zenei portréját. Ráadásul Schumann egyik főműve, a *Kreisleriana* dedikációja is Chopinnek szól.

Az ok – az emberi idegenkedésen kívül – elsősorban esztétikai természetű lehetett. Chopin mindig is idegenkedett Schumann – és általában a német romantika – irodalmias ízlésétől, attól, hogy a zenét valamiféle program vagy szavakban megfogalmazható cél szolgálatába állítsák, vagy legalábbis feltételezzék, hogy lehetséges ilyen, művészetén kívüli aspektus. Mennyire leleplező Mendelssohn zongoradarabjainak címe: *Lieder ohne Worte – Dalok szöveg nélkül*. Chopin soha nem játszotta ezt a kint is vagyok, bent is vagyok cirkuszt. Alighanem erős ellenérzéssel olvashatta Schumann egyik kitételét, miszerint az orosz cárnak voltaképpen „be kellene tiltania” Chopin műveit, mert még „a legegyszerűbb mazurkák dallamai is súlyos fenyegetést jelentenek a számára”. Mert, így Schumann, Chopin művei voltaképpen „virágokkal beborított ágyúk”. Chopin, bár erősen érdeklődött – ha nem is oly kirobbanó mértékben, mint azt jó szándékú honfitársai, például a nagyszerű prózaíró, Jaroslaw Iwaszkiewicz próbálja bizonygatni – igen korán elhagyott lengyel hazája sorsa iránt, a politikát bizonyára valami szagos, nem éppen jó illatú dolognak tekintette, és a mazurkákkal aligha szeretett volna bármire is lázítani.

Van azonban egy Schumann-aforizma, amelyet Chopin bizonyára firtogva olvasott volna (persze nem olvasta), és amely már eltérő esztétikájuk gyökeréig mutat. „Az első koncepció mindig a legtermészetesebb és a legjobb. Az értelem téved, az érzés nem.” Ez Schumann tétele. Valóban romantikus tézis, amennyiben kissé értelemellenes, és a művészeti dolgokban mindennek fölé helyezi a spontán születést. Ezzel szemben a korabeli leírások és a későbbi visszaemlékezések folyvást azt emelik ki, hogy bár Chopin első ötletei tényleg vulkán kitoréséhez hasonlóan keletkeztek, a kidolgozás – vagyis az értelem és persze a szaktudás munkája – igen csak sok gyötrellemmel és gondolkodással járt. Plasztikusan írja le ezt egy megbízható szemtanú, egy ideig élete társa, George Sand. Hogy az első ötletet a maga teljesen természetes állapotában rögzítse, „egész napra bezárkózott a szobájába, fel s alá járt benne, sírt, összetörte a tolat, megismételt és aztán százszor is megváltoztatott egyetlenegy ütemet, leírta és rögtön ki

is húzta azt, hogy másnap előlről kezdjen mindent, reménytelen és pedáns makacssággal. Olykor hat hetet is kotlott egyetlen kottalap fölött.” Persze meglehet, ez is csak egy újabb elentmondás, hiszen magyarázható ez úgy is, hogy Chopin éppen a Schumann által leírt első pillanat gyönyörét kereste reménytelenül.

Szerelem, magány

És reménytelen volt a szerelemben is, magányos végtelenül. A nagy romantikus életpályák egyik alapvető toposza a nagy szerelem, az izzó szenvedély, a végtelen megragadása a földön, ahogy Hoffmann írta. Schumann elképzelhetetlen Clara Wieck nélkül, Liszt Marie d'Agoult nélkül nem lenne Liszt, miként Berlioz sem képzelhető el a Henriette Smithson iránt érzett tébolya

hiányában. Chopin életéből azonban hiányzik a nagy vagy – ahogy Berlioz írta – a „halálos” szerelem, e téren is antiromantikusként kell látnunk. George Sand, noha majdnem tíz évet töltött vele, bizonyosan nem volt az, és még az sem biztos, hogy úgynevezett testi szerelem valaha is volt közöttük. Vagy ha mégis, az egyiküknek sem volt tömör gyönyör. Sand meglehetősen egyértelműen ír erről. Szerinte Chopin egész egyszerűen undorodott a végső beteljesüléstől, úgy érezte, az beszennyezi az embert. Hasonlóan írt később Kafka: „a koitusz mint büntetés az együttlét boldogságáért”. Sand azonban nem fogadja el ezt a gondolatot, erkölcsileg is fellép ellene: „Ha a végső közelség nem éppoly szent, ha az odaadás nem oly tiszta és őszinte, mint maga a szerelem, akkor a szerelem megtagadása semmiképpen sem lehet erény.” Sand szerint Chopin egykor valami sokk érhet, amely miatt megtagadja és megveti a testet. Ezt írja akkor, amikor Freud még gyerekcipőben sem járt: „Vajon ki lehetett az a

boldogtalan nő, aki a testi szerelemről ilyen emléket hagyott benne?” De aztán nem tud ellenállni a kor szellemének: „Fel kellene akasztani minden nőt, aki a férfiak szemében lealázza azt, ami a legértékesebb és legszentebb a világon, az élet keletkezésének isteni misztériumát, a legjelentősebb és legfenségesebb aktust a világ-mindenségben.”

Chopin aligha ismerte ezt az aktust. A szalonok császára, nők körülrajongottja, aki visszaretten a legkisebb testi érintkezéstől is. Talán férfiakkal érezhette volna jól magát – levelei részben erről tanúskodnak –, de hát az akkoriban még Párizsban is elképzelhetetlen volt.

Magány és magány. Chopin, kora egyik legnagyobb zongoristája alig lépett fel nyilvános koncerten, íme egy újabb ellentmondás. Szalonokban játszott, magánlakásokban, kiválasztottak szűk csoportjának. Az emlékezések szerint korántsem volt a zongora oroszlánja, mint Liszt, Thalberg vagy a ma már kevésbé ismert Kalkbrenner. Chopin halkán játszott, és olykor még a saját maga által a kottába beírt háromszoros fortét is háromszoros pianóval fogta. Sand mellett Liszt látta őt a legelősebben: „A társalgásban elkerült minden olyat, ami a saját személyére vonatkozott volna, érzéseit a legmélyebb diszkrécióval őrizte meg.”

Talán csak Delacroix társaságában érezte igazán jól magát, persze vele nem kellett zenéről beszélni. A festő által megállás nélkül lázasan kifejtett esztétikai elméleteket hümmögve hallgatta, nem szólt hozzá, nem nyilatkozott meg. Az ilyesmi soha nem érdekelt, Chopin pályatársaival ellentétben nem érdeklődött sem a filozófia, sem az irodalom iránt, Schumann roppant műveltsége nyilván amolyan hóbortnak tűnt a szemében. Egyébként Delacroix festette róla a legszebb portrét, még 1840-ben. Valódi zseniképzés, vadromantikus, egy olyan, démonoktól megszállt művészé, akinek még a haja is a lángészétől lobog, egy ifjan is már vén cigány ez, akinek húrja „vésznél szilajabban” zeng. Mennyire másként fest az egyetlen róla készült fényképen, 1849-ben, élete utolsó évében! Keserű, a világba félelemmel teli gyanakvással néző, végtelenül magányos férfi, aki már látja közeledni a véget. Ez az az ember, aki egy évvel ezelőtt így írt egy barátjának Edinburghból: „A kastély nagyon szép, és ura roppant szeretetre méltó ember. Nagyon jól érzem magam. Zenei tervek viszont szóba sem jöhetnek – tökéletesen félresiklott vagyok, úgy érzem magam, mint számár a álarcosbálban, vagy egy hegedűhúr, amelyet egy nagybőgőre feszítettek fel.”

Elfogulatlanul, szinte kegyetlenül látta magát. Beszéli, hogy halála előtt még összes töredékben maradt műve kéziratát, vázlatát megsemmisítette. Mindenben rendet akart, és ezt sikerült is elérnie. A töredéket imádó, arról filozófiai elméleteket gyártó romantika tépett korában életműve lekerekített, kristálytisza egész.

Csont András

metropol • könyvtár

Frédéric Chopin

– az örök hazafi

◊ Kivétel nélkül minden művében jelen van a zongora, akár szólóban, akár kísérettel ◊ A szívét visszavitték Lengyelországba

Amikor az oroszok 1830-ban elfoglalták Varsót – az oroszok az évszázadok alatt önként megszállták Lengyelországot –, Chopin hagyta hazáját, és vitt magával egy kis lengyel földet, amit egész életében magával hordott egy kehelyben egy dobozban, és amit temetésekor a sírjára szórta. De ha nem szórták volna, és csak legenda lenne az egész, ebben a legendában akkor is benne lenne Chopin és az a korszak. Mert melyik celebritásról lehet-e ma elmondani, még ha lengyel is, hogy amikor énytelen elhagyta a hazáját, onnantól magával hurcolta egy marék hazai földet, hogy a sírjára szórják a kellő pillanatban?

Aztán a szíve. A szívét nem temették el vele fran-

cia földbe, hanem évekkel később visszavitték Lengyelországba, hogy a lényeg mégiscsak otthon legyen, és a varsói Szent Kereszt-templomban helyezték el, konyakban tartósítva. Ez a szív két évvel ezelőtt lett sajtóhír, amikor tudósok abból akartak DNS-mintát venni, hogy eldöntsék, tényleg tuberkulózisban szenvedett-e vagy cisztás fibrózisban, ahogy mostanában gondolják. A lengyel hatóságok mindenesetre megtiltották a mintavételt.

Frédéric-François Chopin (Fryderyk Franciszek Cho-

1830

– Chopin 20 évesen örökre elhagyja Lengyelországot. Egy marék hazai földet visz magával.

pin) francia apától és lengyel anyától született Lengyelországban, és csodagyerek volt. Nyolcévesen már eljátszott egy nehéz zongoraversenyt, tízévesen már voltak szerzeményei, az első rondóját gimnáziumi éve alatt adták ki, az f-moll

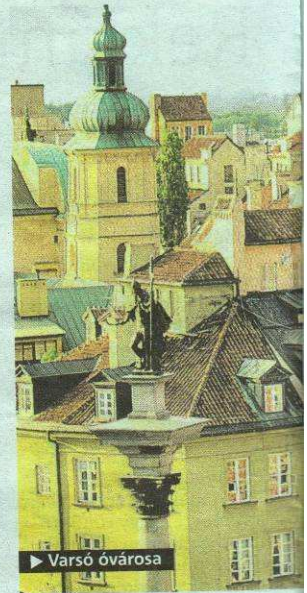
zongoraversenyt tizenkilenc, az e-mollt húszévesen adta elő.

Aztán jöttek az oroszok, ő pedig ment. Párizsban telepedett le, ez volt a lengyel emigráció első nagy franciaországi korszaka, Spiró György könyvet is írt róla a Jövevény (majd Messiások) címmel. Hasonló országelhagyó hullám volt az 1980-as évek elején, sok lengyel értelmiségi menekült Franciaországba, és akkor is az oroszok elől. Abban az időben például a párizsi Lengyel Intézet volt a lengyel kultúra egyik szigete.

Ha ezt végiggondoljuk, kezdjük megérteni, miért olyan hihetetlenül erős ma is Chopin kultusza Lengyelországban. Jellemző az is, hogy a II. világháború előtt az A-dúr polonézének néhány hangja volt a varsói rádió szignálja, amely csak akkor hallgatott el, amikor a nácik benyomultak a fővárosba. Mert a lengyeleknek nem csak az oroszok ellen kellett védekezniük.

Chopin egyébként soha nem vette fel a francia állampolgárságot. Kevés koncertet adott, de gyorsan beilleszkedett a párizsi életbe, Balzac, Heine, Delacroix, Liszt, Schumann köreiből tartozott, és általában el is ismerték zsenialitását.

Kevés zeneszerző tudott ilyen határozottan egyetlen hangszerre koncentrálni, egyetlen hangszerből ilyen képi és hangvilágot kibon-

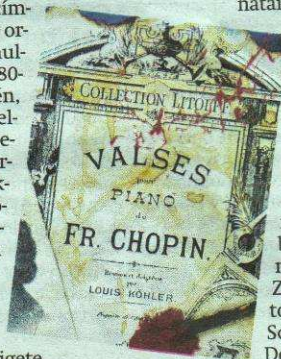

► Varsó óvárosa

tani. Ismertebb művei közé tartoznak a romantikus versenyművei, a zongoraszonátái, a lengyel

kultúra részeként magával és magában vitt mazurkái és polonézai, a keringői, a balladái és noktürnei. Zeneje hatott Lisztre, Schumannra, Debussyre, Albánizra,

Csajkovszkijra, meg amúgy az egész világra, hiszen kevés olyan komponista van a komolyzenében, aki ennyire népszerű lenne ma is.

Könyvsorozat

A 20 kötetes sorozat a Metropol és a Kossuth Kiadó közös vállalkozása.

- ▶ A kötetek nem kerülnek könyvesbolti forgalomba.
- ▶ Az újságárusoknál máttól vásárolhatják meg a Frédéric Chopinről szóló könyvet és CD-t, 1590 forintért.
- ▶ Előfizethet a kiadónál: www.kossuth.hu és www.metropolkonyvtar.hu

► Chopin személyes tárgyai a Mallorca szigetén található Chopin Múzeum kiállításán

Életrajz

► 1810 – Żelazowa Wolában, a Varsó melletti kis faluban megszületik Fryderyk Franciszek Chopin.

„Kék szeme inkább szellemmel teli, mint merengő. Szelíd, finom mosolya sohasem vált keserűvé. Finom bőre varázslatosan áttetsző volt, szőke haja selymes, egész viselkedését annyi nemesség fémjelezte, hogy az ember önkéntelenül is úgy lépett hozzá, mint valami herceghez.”

LISZT FERENC CHOPINRÓL

Gyerekkora óta vékony, gyenge fizikumú volt, évtizedeken át küzdött az akkori nem ritka tüdőbetegséggel, mégis sikere volt a nőknél. Legismertebb úgy a férjruhában járó, férfinévén, azaz George Sand-ként ismert – lánykori nevén Amandine Aurore Lucile Dupin – népszerű és nem tehetségtelen írónővel bonyolódott. A Chopinnal hat évvel idősebb nő 1831-

ben vált el férjétől. Duda-vant bárótól, majd több kapcsolata is jött és ment, az egyik például az író Alfred de Musset-vel, de Chopin mellett kilenc évet kibírt. Ez volt a zeneszerző legtermékenyebb időszaka.

Chopin addig is folyamatosan beteg volt, de miután több felvonásban szakított George Sand-nal, állapota rohamosan még rosszabb lett. A válás anyagilag is

megviselte, hogy pénzhez jusszon, 1848-ban átment Angliába koncertezni. Londonban kezdte, már ott is elég rosszul volt, de később elvállalta, hogy Manchesterben, majd Glasgow-ban és Edinburgh-ban lép fel. Fél évet töltött északon, és egy súlyos tüdőbeteg nem is tehet rosszabbat, mint hogy hónapokat Skóciában rostokoljon: szinte összeomlott, alig tudott visszautazni Párizsba.

A következő év októberében halt meg, négy napos agónia után, a temetésére három ezer ember gyűlt össze a Madelaine templomban. A halála előtti napon, amikor volt néhány könynyebb pillanata, állítólag ő maga kérte, hogy a szívét Lengyelországban temessék el. ● METROPOL

- ▶ **1816** – A rendkívül tehetséges gyermek egy cseh muzsikustól, Wojciech Adalbert Żywnyitól veszi az első óráit.
- ▶ **1817** – Hétévesen megjelenik első kompozíciója, egy g-moll polonéz.
- ▶ **1822** – Żywny lemond a gyermek Chopin tanításáról, mert már nem tudja tovább gyarapítani ismereteit. Chopin apja a továbbiakban Józef Elsner zeneszerzőre bízta a fiú oktatását.
- ▶ **1826–1829** – Elsner osztályában Chopin elvégzi a varsoi Konzervatóriumot.
- ▶ **1827** – Tüdővérszben meghal Chopin húga. Vélhetően

- ▶ **1816** – A rendkívül tehetséges gyermek egy cseh muzsikustól, Wojciech Adalbert Żywnyitól veszi az első óráit.
- ▶ **1833–1835** – Chopin életének talán legboldogabb időszaka. Sorra jelennek meg darabjai, barátai ünneplik, egészségi állapota is kielégítő.
- ▶ **1838** – Utazás Gerge Sand-nal Mallorcára. Foglalkozás Bach zenéjével és a Huszonnégy prelúd komponálása.
- ▶ **1839** – Visszaérkezés Marseille-be, majd továbbutazás Nohant-ba, George Sand közép-franciaországi birtokára.
- ▶ **1840** – A súlyosan beteg Chopin és George Sand

- ▶ **1846** – Novemberben Chopin és George Sand szakít.
- ▶ **1848** – Február: Párizsban kitér a forradalom.
- ▶ Augusztus elején Chopin Londonba utazik.
- ▶ **1849** – Visszatérés Párizsba, nagybetegen.
- ▶ **Augusztus 9.** – Chopin nővére férjével és kislányukkal megérkezik Chopin betegágyához.
- ▶ **Oktober 17.** – Frédéric Chopin halála. Kopsorsóját mintegy három ezren kísérik a Pere-Lachaise temetőbe.

Interjú

Szilasi Alex, az 1968-ban született zongoraművész 1991-ben a „Magyar Rádió szólistája” címet kapta, 1994-ben elnyerte az oroszországi GIA ösztöndíjat, 1995-ben Milánóban Kawai-díjjal tüntették ki, 2005-ben Kölcsey-díjat kapott. Ekkor kezdte el a 2010-es Chopin-bicentenáriumra készülő nemzetközi rendezvénysorozatot, melynek része Chopin életművének rögzítése Pleyel zongorákon. 2007-ben neki ítélték az Akadémiai Klub Egyesület 2006-os Művészeti Díját, 2008 decemberében az év muzikusaként megkapta a Gramofon-díjat. 2010-ben megkapta a lengyel Chopin 2010 Évfordulós Bizottság „Chopin útlevélét”.

Mi az a Chopin útlevél?

– Hivatalos úti okmány, a lengyelek összesen száz példányt adtak ki azoknak, akik jelentősen hozzájárultak a 2010-es Chopin-év sikereihez.

Mennyire volt sikeres a Chopin-év?

– A lengyelek már 2003-ban elkezdtek a programok összeállítását, és egy teljesen új Chopin-kép kialakítása volt a céljuk. Azt hiszem, a zenében 2010 igazán Chopinről szólt, és vele együtt annak a megértéséről, hogy a művészeknek milyen nagy szerepük van az életben. Ez a rendezvénysorozat sikeresebb volt, mint a Mozart-év vagy a Bach-év. Megmutatta, hogy Kelet-Európában is lehet nagy léptékű vállalkozásokat sikerre vinni. És kialakult az új Chopin-kép? Ön hogyan értékeli, megváltozott a szlávok, melankóliás művészről élő közhely?

„CHOPIN SZTÁR VOLT”

– Valamennyire biztosan. Ezt a szlávok melankóliát egyáltalán nem a szlávok, hanem mások, például a németek terjesztették. A lengyel szervezők most azt akarták megmutatni, hogy nem holmi depressziós, hanem érzékeny, de nyitott, nagyon is tevékeny emberek érkeztek Párizsba a 19. század elején. Az a kor egyébként nagyon hasonló a mostanihoz, és a melankólia, a lemondás a mai felfogás szerint sem „megy át”. Nem a felhők között lebegő, hanem az emberek között járó, a mindennapok ügyeivel is foglalkozó figurák voltak ezek a művészek, ha így tekintünk rájuk – ahogy az ő korukban is kezelték őket –, akkor sokkal közelebb kerülnek hozzánk. Hogyan próbálná meg néhány mondatban „eladni” ezt a figurát, Chopint, egy mai fiatalnak?

– Pesszög, aktív korszak formálódott a két évszázaddal ezelőtti Nyugat-Európában, és Chopin is erős véleményformáló szereplő volt. Már akkor is mindenki mindenki-vel kapcsolatban állt, és az olyan emberek, mint Chopin, mertek reagálni. És az ilyesmi már akkor is veszélyes lehetett. Chopin nemcsak művész, hanem filozófus és humorista is volt, olyan valaki, aki élen érdeklődött a világ dolgai, a politika iránt is. Sztár volt, persze nem úgy, mint Michael Jackson a mi korunkban, hanem úgy, mint például Sting. Aki az életformájával, felfogásával, gondolataival is komoly üzeneteket küld. Hasonlóság még a két kor között, hogy akkor is nagy szerepet játszottak a kelet-európaiak, például Chopin és társai, köztül Liszt Ferenc. Az már ma kérdés, hogy az elbukott forradalmak után jött a visszarendeződés.

● METROPOL

Chopin-emlékév Magyarországon

Március elsején ünnepli a zenei világ Fryderyk (Frédéric) Chopin születésének kétszázadik évfordulóját. A nemzetközi Chopin-emlékét Lengyelország hirdette meg, így a budapesti Lengyel Intézet is részese a nagyszabású eseménysorozatnak, amelyben a magyar zenei élet is jelentős szerepet vállal.

■ BIÁS ZOLTÁN BARNÁ

Vasárnap tartották az emlékév nem hivatalos magyar megnyitóját a Szépművészeti Múzeumban, ahol ekkor zárult a Botticellitől Tizianóig című kiállítás. A koncerten Alicija Węgorzewska-Whiskerd és Szilasi Alex Chopin-dalokat adott elő. Az est egyben lemezbeutató is volt, újabb állomása a Hungaroton gondozásában megjelenő Chopin-összkiadásnak, amelyet Szilasi Alex zongoraművész fémjelez. Ugyancsak ő lesz a bicentenáriumi gálakoncertjének szólistája, amelyen egy Pleyel zongorán játszik majd a Művészetek Palotájában március 1-jén.

A Budapesti Tavasz Fesztiválon további Chopin-koncerteket tartanak. Így fellép Vásáry Tamás is, a nemzetközi emlékév egyik ma-

gyarországi tiszteletbeli védnöke, valamint Paweł Kowalski lengyel zongoraművész. Az év programjába a Bartók rádió is bekapcsolódik. A Márványteremben Chopin-Schumann-sorozatot indítanak, amelyen minden jeles magyar pianista fellép. Az emlékév budapesti zárókoncertjét december 12-én a Sinfonia Varsovia adja a Művészetek Palotájában. A középszert még érinteni sem óhajtanám címmel a Nemzeti Fryderyk Chopin Intézet dokumentum-vándorkiállításal készül, amelyet Debrecenben, Szegeden, Győrben, Budapesten és Pécsen láthat a közönség.

Az emlékév aktuális magyarországi programjairól a budapesti Lengyel Intézet által szerkesztett www.chopin.hu tematikus portál nyújt folyamatos és naprakész tájékoztatást.

LENGYEL
INTÉZET
INSTYTUT
POLSKI

PRESS

Magyar Narancs, 2010. január 7

■ **CHOPIN ÉVE** Világszerte kb. kétezer rendezvényt emlékezik meg Fryderyk Chopin (1810–1849) születésének 200. évfordulójáról, ezek több mint felére Lengyelországban kerül sor. Élete fontosabb

európai helyszínein (Varsó, Prága, Bécs, Berlin, Párizs, London) hangversenysorozatokat szentelnek neki és kortársainak. Születése napján, február 22-én kezdődik a varsói ünnepi koncertsorozat, többek közt Ivo Pogorelič, Piotr Anderszewski és Daniel Barenboim vendégszerelésével, az utóbbi február 23-án Budapesten, a MűPában melegít be. Március 1-jén nyílik meg a még tatarozás alatt álló varsói Chopin Múzeum az Okólnik utcai Ostrogski-palotában. A nevét viselő zongoraversenyt a halála hónapjában, októberben rendezik Varsóban – immár 16. alkalommal. A Chopin-turisták számára nyolcnyelvű audio-guide-ot készítettek, a hozzá kötődő varsói helyszíneket megjelölő térképpel (letölthető a chopin2010.um.warszawa.pl honlapról, ahol az évfordulóval kapcsolatos számos egyéb infó is található). Barbara Smolerńska-Zielińska *Fryderyk Chopin élete és zenéje* című kötetét CD-melléklettel jelentette meg az évfordulóra az Európa.

SINFONIA VARSOVIA
December 12, 19:00 – Műpa

"A zene az életformánk" – mondta Viharai Menyhé, akinek fontos szerepe volt abban, hogy az egykori Lengyel Kamarazenekezből igazi szimfonikus együttes váljon. A Sinfonia Varsovia napjaink egyik legtehetősebb lengyel együttese, akik igazán könnyedén tudnak váltani kortárs és klasszikus repertoár között. Nem megy ritkasságomban, ha egyik nap debütálókat, másik nap a klasszikus zene legnépszerűbb műveit játsszák. A művészt vezető is azt a szemléletet tükröz, hiszen az egykori zenekar vezetője és művészeti vezetője, Krzysztof Penderecki az új művek bemutatásánál, míg a jelenlegi zenekar vezetője, Marcin Minkowski a hagyományos repertoár ápolásánál felel. Mivel Budapest mellett nemigen egerünk a szimfonikus zenekart, érdemes megismerkednünk a Chopin-évtől a Liszt-évekig.

MR SZIMFONIKUSOK

December 19, 19:30 – Olasz Kulturális Központ
A nagy skéma való tekintettel idén is lesz Újton metek! akció az MR Szimfonikusoknál. A zenekar az év utolsó nagy fellépésén énekeseket és világhírű szellemi harguzásokat invitál, hogy közösen zenéljessenek. 2009-ben hivatalos zeneirogramjában lehetett róla szó a különleges karácsonyi koncertnek. A lelkes zenészek között helyet fogott egyet, igazán barokkos, művészi, szeméremes, pszichológus, egyetemes és, ezekben határozottan immit és bírói, jelenlétében. Farkas, nemcsak, idősebb, agyarási. A legfontosabb részvevő mindössze tizenegy éves hegedűsét vitte elő a koncertre. A lelkes zenészek jelenléte megmagyarázható bizonyítottan sokan vannak meg, akiknek a legnagyobb ajándék a zene.

NEMZETI FILHARMONIKUSOK

December 23, 19:30 – Műpa
A 107-es újonk, James Bond szerepét már sokan eljátszották, de Sir Roger Moore az egyik legjobb volt közülük. Az amerikai zenekar vezetője nemcsak a filmvilágról számolt be, hanem az UNICEF nagykövetségét is, aki személyesen adta át a szívet legnépszerűbb tagjának, a csodálatos képzőművészről szóló szimfonikus koncertet. Liszt műsorszámait kísérelte. Liszt Ferenc szimfonikus zenekara a kultúra európai központjában. Ezen az 1850-as évek végén, zeneirogramjában jött ott, ekkor kezdte javára és micsa az másként idem sem. Azaz hogy egy változó megismerkedni akad. Kocsis Zoltán Haydn Aleson róssá melle egy meglepetésre is készült. A Kis Karácsony nagy Karácsony című kompozícióját a zenekar szintén vidám hangvételű, mosolygós estét igye.

BUDAPESTI FESZTIVÁLZENEKAR

December 26., 27., 28. 19:45 – Műpa
Amikor Fischer Iván zenekarvezető-koncertmestert a Fiedlichu kamarája előtt a Budapesti Fesztiválzenekar évadának legfontosabb és legérdekesebb koncertjére kerültek, a karácsonyi időszakba kedő Stravinsky-esteket azonnal megemeltette. A koncertek nemcsak márkáló zenéi szépségei érdeklik majd, hiszen Fischer Iván nyilatkozata szerint lemez is készült ezekből a hangversenyekből. A Scherzo a la russe, a Tangó, A Középső-szél és a Tavaszi gyönyörű lesz, de előben még maradandóbb élményünk lehet: a koncert vezetését csakis a helyeszen kapatajuk meg.

JANDÓ JENŐ

December 6, 19:00 – Műpa
A zongoravégső a legnépszerűbb hazánk fiatalja közönséget Liszt műsorszámait kísérelte. Liszt Ferenc szimfonikus zenekara a kultúra európai központjában. Ezen az 1850-as évek végén, zeneirogramjában jött ott, ekkor kezdte javára és micsa az másként idem sem. Azaz hogy egy változó megismerkedni akad. Kocsis Zoltán Haydn Aleson róssá melle egy meglepetésre is készült. A Kis Karácsony nagy Karácsony című kompozícióját a zenekar szintén vidám hangvételű, mosolygós estét igye.

december 12. • 19.00h
Műpa, Budapest

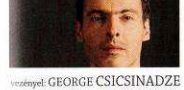
A CHOPIN ÉV MAGYARORSZÁGI ZÁRÓKONCERTJE

SINFONIA VARSOVIA

vezető: FARKAS GÁBOR

vezetőjel: GEORGE CSICSINADZE

december 18. • 11.00h
Gödöllő, Ady E. sétány 1.
CHOPIN-SZOBOR ÚJRAAVATÁSA
A FRÉDÉRIC CHOPIN ZENEISKOLA ELŐTT

Művészetek Politolgia Budapest
Chopin 2010
CHOPIN.HU

2010 – CHOPIN ÉV

Lengyel Intézet Instytut Polski
CHOPIN 2010
CHOPIN.HU

2010 – CHOPIN ÉV

CHOPIN – ZENE – LISZT
nemzetközi plakátpályázat-kiállítás
2010.07.20. 18:00h
Lengyel Intézet
Budapest, VI. Nagymező u. 15.
Megtekinthető: 2010.09.17-ig

Fryderyk Chopin 2010
Liszt Ferenc 2011

október 1-22.
Dél-Dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont, Pécs
FRYDÉRYK CHOPIN TÖRTÉNETE
kiállítás

október 7. | 18:00h
Magyar Rádió, Márványterem
PIOTR BANASIK CHOPIN
hangversenye

ZONGORAKLAVIATÚRA
Kötéri projekt
az Andrassy út és Nagymező utca parkján

CHOPIN KVÍZJÁTÉK
Keresd a www.chopin.hu oldalán!

2010 – CHOPIN ÉV

fidelio EST
A KÉTSZÁZ ÉVES EMBER
Úgy tűnik, vannak olyan tartós divatirányzatok, művészeti trendek, melyek kiállják az idő próbáját. A halhatatlan művek örök aktualitásának titkát persze mind a mai napig homály fedi, egy azonban biztos: a nagy mesterek életművét lehet tisztelni, ismerni, és/vagy elismerni, feléneki rá, vagy vitatkozni vele, de nem szuszaj szeretni.

A közéleti szolgálati, fogyasztóhónak lenni, ugyanakkor páratlan érzékenységgel és művészi kiforrottsággal magas művészetet képviselni első hallásra lehetetlen vállalkozásnak tetszik. Van azonban egy kétszáz éves szeret a világ, mint Fryderyk Chopinnek hívják, és akit ma is éppoly lázasan szeret az ifjú komponista zsenialitását csillanította meg, de egy új korszak beköszöntével a szintén addó-művészet születését jelzi a romantikus idők életűje. Itt találkoztunk a zeneirogramjában jött ott, ekkor kezdte javára és micsa az másként idem sem. Azaz hogy egy változó megismerkedni akad. Kocsis Zoltán Haydn Aleson róssá melle egy meglepetésre is készült. A Kis Karácsony nagy Karácsony című kompozícióját a zenekar szintén vidám hangvételű, mosolygós estét igye.

fidelioEST
Országos Kulturális programmagazin

5	Prelúd
6	Színház
24	Színházak műsora
50	Tánc
56	Zeneszínház
62	Klasszikus, kortárs
78	Jazz, világzene
84	Kiállítás
88	Gyerek
92	Helyszínek
94	Könyvajánló

Országos Kulturális programmagazin
Főszerkesztő: Zsófia Anna
Feladószerkesztő: Farkas Anna
Szerkesztők: Filip Viktória (klasszikus), Lisztó Viktória (programok), Papp Tímea (tánc, zene), Színház, Gyerek, Plick Zsófi (színház), Szanyi Erka (kiállítás), Zepernovszky Kornél (jazz, világzene)
Korrekció: Endre Székely
Nyomdai előkészítés: Gróf Róbert
Szerkesztés: ...

Fidelio kampány 2010